

49 שלשה מיני הקרבנות, זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי ציבור – שני
 50 כבשי עצרת הקרבים בעצרת, ואשם מצורע.
 51 מפרטת המשנה: זבחי שלמי יחיד מעונין סמיכה מחיים, ותנופה
 52 שחוטטין ואין בהן תנופה חיים. זבחי שלמי ציבור מעונינים תנופה
 53 חיים ושחוטטין ואין בהם סמיכה כי קרבן ציבור הם, ואין תנופה
 54 בקרבנות ציבור. ואשם מצורע מעונין סמיכה ותנופה חי, ואין בו
 55 תנופה שחוטט.

גמרא

56 הגמרא מביאה ברייתא המדברת על אופן קיום התנופה באשם
 57 מצורע ולוגו: תנו רבנן, כתוב (ויקרא יד יב) 'והקריב אותו לאשם ואת
 58 לוג השמן והניף אותם תנופה', וממה שנאמר 'הניף אותם' מלמד
 59 ששעונין תנופה באחד – האשם ולוג השמן. ומנין שאם הניף זה
 60 בעצמו וזה בעצמו יצא, תלמוד לומר 'והקריב אותו לאשם ואת
 61 לוג השמן והניף', וממה שנאמר 'הניף' בלשון יחיד, בסמוך ללוג
 62 השמן, למדנו שהתנופה נאמרה על לוג השמן לבדו. מבררת
 63 הברייתא: יכול יניף ויחזיר ויניף – לאחר שהניף את שניהם יחד יניף
 64 כל אחד לבדו כדי לקיים את מה ששמע מהפסוק שמוניף את לוג
 65 השמן לבדו, תלמוד לומר 'תנופה' ולא תנופות – היה לתורה
 66 לכתוב רק 'הניף אותם', ומכך שכתבה יתור של 'תנופה' למדנו
 67 ששניהם מונפים בתנופה אחת.

68 הגמרא דנה בדין המובא במשנה שהתנופה נעשית במזרח. מדקדקת
 69 הגמרא: ממה ששנינו במשנתנו שהתנופה היתה במזרח העזרה,
 70 משמע שכל מקום שנאמר בו 'לפני ה', במזרח העזרה הוא.

71 מקשה הגמרא: והא אמר (לעיל יט) בענין הגשה של מנחות, שממה
 72 שנאמר בה 'לפני ה', יכול הייתי אומר שבפערב המזבח יש
 73 להגשה. הרי שלפני ה' הוא במערב. אמרי, הני מילי – זה שלפני ה'
 74 היינו מערב, הוא דווקא במזרח דאי קרי תפאת, ותפאת מעונה
 75 יסוד – ושיירי הדם של קרבן חטאת נשפכין על יסוד המזבח, כמו
 76 שנאמר (ויקרא יד יח) 'ואת כל הדם ישפוך אל יסוד' וגו', וקרן דרומית
 77 מזרחית לא היה לו יסוד, לכך לגבי הגשת מנחה לפני ה' הוא
 78 במערב, מפני שצריכים שתהיה ההגשה במקום שיש יסוד וגם צריך
 79 שתהיה ההגשה גם בדרום המזבח, כמו שכתוב (שם א י) 'אל פני
 80 המזבח', ופני המזבח היינו בדרום, וממילא בהכרח שלפני ה' הוא
 81 במערב, משום שרק קרן מערבית דרומית היא גם מקום שיש בו יסוד
 82 וגם בכלל פני המזבח היא, מזה שאין כן קרן דרומית מזרחית שלא
 83 היה לה יסוד. אבל הכא בתנופה שאינה צריכה יסוד, לפני ה' קרינא
 84 ביה – גם במזרח.

85 הגמרא מבררת את דעתו של רבי אליעזר בן יעקב בביכורים. שנינו
 86 במשנה: והכפורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב. מבררת הגמרא:
 87 מאי רבי אליעזר בן יעקב. מביאה הגמרא ברייתא: דתניא, נאמר
 88 בפרשת ביכורים (דברים כו ד) 'ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני
 89 מזבח ה' אלהיך, לימד על הכפורים ששעונין תנופה, דברי רבי
 90 אליעזר בן יעקב.
 91 שואלת הגמרא: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב – כיצד למד
 92 מפסוק זה שהביכורים טעונים תנופה.

93 משיבה הגמרא: גמר יד ד משלמים, כתיב הכא ו-בפרשת ביכורים
 94 (שם) 'ולקח הכהן הטנא מידך, וכתיב התם ו-אצל קרבן שלמים
 95 (ויקרא ט ז) 'ידיו תביאנה',

1 משיבה הגמרא: מרבה אני שאר מנחות – כגון מנחת נשים וחוטא
 2 להגשה, מפני שבאות בגלל עצמן, ודומות לחמשת המנחות
 3 שבפרשה, ומוציא אני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה אלא
 4 בגלל הזבח שבאה עמו.

5 שואלת הגמרא: והלא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח באות בגלל
 6 עצמן, יכול יהו מעונינות הנשה, לפי שדין הגשה תלוי בבאות מחמת
 7 עצמן. עונה הגמרא: תלמוד לומר 'והנישה', למעט מנחת כהנים
 8 וכהן משיח שאינן טעונות הגשה.

9 מקשה הגמרא: האי מיבעי ליה לגופה ששעונה הנשה ואינה
 10 מיותרת, למעט ממנה מנחת כהנים ומשיח.

11 מתרצת הגמרא: מן 'והניש' 'והנישה' – מיעוט מנחת כהנים ומשיח
 12 הוא מזהה"א המיותרת, שהיה אפשר לכתוב רק 'והניש' ותוספת
 13 האות ה"א מלמדת שרק היא טעונה הגשה ולא אחרות.

14 מבררת הגמרא: ומה ראית לרבות שאר מנחות ולהוציא מנחת
 15 כהנים ומנחת כהן משיח.

16 משיבה הגמרא: מרבה אני שאר מנחות משום שיש מהן לאישים
 17 – שקומצן נקטר, ובאות בגלל עצמן, ויש מהן לכהנים – שיירי
 18 המנחה מן הקומץ ניתנים לאכילת הכהנים, כחמשת המנחות
 19 שבפרשה. ומוציא אני שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן
 20 לאישים, ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה, ומנחת כהנים
 21 ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים.

22 הגמרא מביאה ברייתא באופן קמיצת המנחות: נאמר בפרשת מנחת
 23 מרחשת (ויקרא ב ט) 'והרים הכהן מן המנחה את אפרתה וגו', יכול
 24 יעשה הרמה זו ככלי, תלמוד לומר (שם ח) 'והרים ממנו בקומצו',
 25 ויש ללמוד, מה הרמה האמור להלן נעשית בקומצו – בידו ולא
 26 בכלי, אף הרמה האמור כאן בקומצו ולא בכלי.

משנה

27 המשנה ממשיכה בענין המשנה הקודמת, איזה מנחות טעונות תנופה
 28 ולא הגשה: אלו מעונינות תנופה ואין מעונינות הנשה, לוג שמן של
 29 מצורע ואשם, והכפורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב הסובר שיש
 30 בהם תנופה, ואימורי שלמי יחיד, וחוה ושוק שלהן – של שלמי
 31 יחיד. אחד אנשים ואחד נשים בישראל ולא באחרים. חזרת
 32 המשנה למנות את אלו שטעונות תנופה ולא הגשה, שתי הלחם
 33 ושני כבשי עצרת.

34 מבארת המשנה: כיצד הוא עושה את ההנפה בשתי הלחם ובשני
 35 הכבשים, נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו
 36 למטה, מוליך ומביא מעלה ומוריד, שנאמר (שמות כט כז) 'אשר הונף
 37 ואשר הורם'.

38 דינים נוספים בענין תנופה והגשה: תנופה היתה נעשית אפילו
 39 במזרח העזרה ולא רק במערבה שהוא יותר לפני ה', והנשה היתה
 40 נעשית בפערב העזרה. ובמנחת העומר ומנחת סוטה שיש בהן
 41 תנופה והגשה תנופות קודמות להנשות.

42 מנחות הטעונות הגשה ותנופה או אלו שאינן טעונות כלום: מנחת
 43 העומר ומנחת קנאות מעונינות הנשה ותנופה. לחם הפנים ומנחת
 44 נסכים אין מעונינות לא הנשה ולא תנופה.

45 מביאה המשנה מימרא של רבי שמעון: רבי שמעון אומר, יש שלשה
 46 מינין של קרבנות המעונינים שלש מצות, אבל רק שתיים מן השלש
 47 מצות נוהגת ככל אחת ואחת מהן, ושלישית אין בהן. ואלו הן

32 רָבָא, נאמר בענין תנופה (ויקרא ז טז) 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', ונתמעט מכך שרק
 33 בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין
 34 ואין הנשים מניפות. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מְצִינֵנוּ שְׁחָלָק] – שחילקן
 35 הַכְּתוּב בֵּין קָרְבַּן יִשְׂרָאֵל לְקָרְבַּן עֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְקָרְבַּן נָשִׁים
 36 בְּסַמִּיכָה, שקרבן של ישראל טעון סמיכה, ואילו קרבן של נשים
 37 ועובדי כוכבים אינו טעון סמיכה, וְכֹל נְחֹלָק בְּתִנּוּפָה שקרבן
 38 ישראל בלבד טעון תנופה, אך קרבן נשים ועובדי כוכבים אינו טעון
 39 תנופה. לֹא, מָה לִּי חֶלֶק בְּסַמִּיכָה שֶׁהַסַּמִּיכָה בְּפִעֲלִים, נְחֹלָק
 40 בְּתִנּוּפָה שֶׁתִּנּוּפָה פְּנִינִים – דווקא בענין סמיכה שאינה נעשית
 41 אלא בבעלים נאמר כן, שמאחר שהם עצמם אינם יכולים לסמוך
 42 ממילא אין קרבנם טעון סמיכה כלל, אבל תנופה שאינה נעשית
 43 דווקא בבעלים [אלא גם על ידי הכהן], יתכן שאף על פי שהם עצמם
 44 אינם יכולים להניף, עדיין יהיה קרבנם טעון תנופה על ידי הכהן
 45 בשליחותם.
 46 ממשכיבה הברייתא ומבררת: [אם בן שלא התמעט קרבן נשים ועובדי
 47 כוכבים מתנופה מה] תְּלִמּוּד לֹמַר 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. משיבה הברייתא:
 48 מ'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' למדנו, שאמנם קרבן עובדי כוכבים ונשים טעון תנופה,
 49 אבל רק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין בעצמם לקרבנם, ואין העובדי כוכבים
 50 מְנִיפִין את קרבנם, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין ואין הנשים מניפות בעצמם
 51 את קרבנם, אלא הכהן מניף עבורם.
 52 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין תנופה: תִּנּוּא אִיְדָה, נאמר בענין
 53 תנופה (ויקרא ז טז) 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', שואלת הברייתא: אִין לִי אֵלָא בְּנֵי
 54 יִשְׂרָאֵל שְׂמִנִּיפִים את קרבנם, גְּרָם וְעֹבְדִים מְשׁוּחַרְרִין מְנִין שגם הם
 55 מניפים את קרבנם. משיבה הברייתא: תְּלִמּוּד לֹמַר (שם) 'הַמְּקָרִיב'
 56 שמשמע כל מי שמקריב מניף את קרבנו. מבררת הברייתא: או אִינוּ
 57 אֵלָא זֶה בְּהֵן הַמְּקָרִיב שהוא שמקריב יניף, ולא ללמד שכל בעלים
 58 ואפילו גר או עבד משוחרר מניף. משיבה הברייתא: בְּשָׁהוּא אֹמַר
 59 (שם ז ט) 'דִּי תְּבִיאָנָה' הָרִי פְּעֻלִים אֹמַר שהוא מניף, וממילא מה
 60 שכתוב 'המקריב' באמת היינו הכהן. שואלת הברייתא: הָא בִּיצֵד –
 61 תתקיים ההנפה בכהן ובעלים יחד. ומשיבה: בְּהֵן מְנִיחַ יְדֵיו תַּחַת
 62 יְדֵי הַפְּעֻלִים וּמְנִיף.

1 מָה פָּאן בביכורים התנופה נעשית על ידי הַכֹּהֵן, כמו שכתוב (דברים
 2 כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן. אֵף לְהֵלֵן בשלמים התנופה בכֹּהֵן, וְמָה לְהֵלֵן
 3 בשלמים התנופה על ידי הַפְּעֻלִים, אֵף פָּאן בביכורים יש תנופה
 4 בַּפְּעֻלִים. מבררת הברייתא: הָא בִּיצֵד – נעשית התנופה על ידי הכהן
 5 והבעלים. מבארת הברייתא: בְּהֵן מְנִיחַ יְדֵיו תַּחַת יְדֵי הַפְּעֻלִים וּמְנִיחָה.
 6 הגמרא מביאה עוד דעה הסוברת שיש תנופה בביכורים ומקשה.
 7 מקשה הגמרא: וְלִימָא נְמִי פְּדַבְרֵי רַבִּי הִוְדָה – מדוע אמרה המשנה
 8 שהביכורים טעונים תנופה לדעת רבי אליעזר בן יעקב, ולא אמרה
 9 שכן הוא גם לדעת רבי יהודה, דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אֹמַר, מה שכתוב
 10 'וְהִנְחִיתוּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ' (דברים כו ז), זו תְּנֻפָה. מבררת הברייתא:
 11 אֵתָה אֹמַר זו תְּנֻפָה, או אִינוּ אֵלָא הַנְּחָה. ומשיבה: בְּשָׁהוּא אֹמַר
 12 (שם כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהָר מִיָּדוֹ וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזֶּבֶחַ ה' אֱלֹהֶיךָ, הָרִי
 13 הַנְּחָה אֹמַר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם 'וְהִנְחִיתוּ', זו תְּנֻפָה.
 14 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, הוֹאִיל וּפְתַח בּוֹ הַכְּתוּב תַּחֲלָה – מכיון
 15 שדרשתו של רבי אליעזר בן יעקב היא ממה שנאמר 'ולקח הכהן
 16 הטָהָר מִיָּדוֹ' שנכתב בתורה קודם לתיבת 'והניחו' שממנה דרש רבי
 17 יהודה לדין תנופה, נקט התנא במשנה דין תנופה בביכורים על שמו
 18 של רבי אליעזר בן יעקב ולא על שמו של רבי יהודה.
 19 תירוצ נוסף: רַב נְחֵמָן פֵּר יִצְחָק אֹמַר, הוֹאִיל וּרַב גְּבַרְיָה – מכיון
 20 שרבי אליעזר בן יעקב הוא חכם ביותר, נקט התנא במשנה הלכה זו
 21 בשמו.
 22 שנינו במשנה: וְאִימּוּרֵי שְׁלָמֵי יְחִיד וְחֵה וְשׁוֹק שְׁלֵחַן אֶחָד הַאֲנָשִׁים
 23 וְאֶחָד הַנְּשִׂימ בְּיִשְׂרָאֵל אֶבֶל לֹא בַּאֲחֵרִים.
 24 הגמרא באה לברר מה היא כוונת המשנה. שואלת הגמרא: מָאן
 25 קָאָמַר – בתחילה כתבה המשנה שאחד אנשים ואחד נשים בתנופה,
 26 ואחר כך כתבה שאין תנופה בקרבן של אחרים, ומשמע שאין בקרבן
 27 נשים תנופה.
 28 משיבה הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה הֵבֵי קָאָמַר, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד
 29 נְשִׂימ קָרְבָּנָן מְעוֹן תְּנֻפָה, וְתִנּוּפָה עֲצִמָה נְעִשִׂית בְּיִשְׂרָאֵל אֶבֶל לֹא
 30 בְּיַדֵי נְשִׂימ, ובקרבן נשים תיעשה התנופה על ידי הכהן לבדו.
 31 הגמרא מביאה ברייתא בענין תנופה בקרבן נשים ועובדי כוכבים: תְּנוּ

המשך ביאור למסכת מנחות ליום חמישי עמ' א

24 שנתכוין להעלות דגים הוא חייב. ואף כאן, כשנמצאת הראשונה
 25 כחושה בבני מעיים, לפי רבה פטור, משום שהולכים אחר מעשהו,
 26 ולפי רבא חייב, משום שיש ללכת אחר מחשבתו.
 27 הגמרא מביאה אופן שאדם נפטר מחילול שבת משום שהולכים אחר
 28 מחשבתו: אָמַר רַבָּה, חוּלָה שְׁאִמְדוּהוּ הרופאים שזוקק לְהַרְגוּתָה
 29 אחת לרפואתו, וְרָצוּ עֲשֶׂרָה בְּנֵי אָדָם וְתִלְשׁוּ וְהִבְיָאוּ עבורו עֲשֶׂרָה
 30 גְּרוּגְרוֹת כְּבַת אַחַת, הָרִי הֵם פְּטוּרִין, וְאִפִּילוּ אֵם תִּלְשׁוּ בְּזֶה אֶחָד
 31 זֶה, הַיֵּנָם פְּטוּרִים, וְאִפִּילוּ אֵם קָדָם הַחוּלָה וְאֵבֶל וְהַבְּרִיא בְּרָאשׁוֹנָה,
 32 פטורים האחרים שתלשו את הגרוגרות עבורו, מכיון שכולם נתכוונו
 33 לצורך החולה, וזריותם היתה לצורך מצוה, לפי שיש להודרו
 34 לעשות את צרכי החולה.
 35 הגמרא חוזרת לעסוק בענין מיעוט במלאכות האסורות בשבת,
 36 באופן שהתירו חילול שבת: בְּעֵי רַבָּא, חוּלָה שְׁאִמְדוּהוּ הרופאים
 37 שזוקק לְשִׁתֵּי גְּרוּגְרוֹת לרפואתו, וְיִשׁ שְׁתֵּי גְּרוּגְרוֹת המחוברות
 38 לאילן בְּשִׁתֵּי עוֹקְצִין, וְיִשְׁנֵן שֶׁלֹּשׁ גְּרוּגְרוֹת המחוברות לאילן פְּעוּקִין
 39 אַחַת, הֵי מִיִּתְּיָהוּ מִיִּתְּיָהוּ – איזה מהם מביאים, האם שְׁתֵּים מִיִּתְּיָהוּ
 40 – תולשים ומביאים את שתי הגרוגרות שמחוברות בשני עוקצין,
 41 משום דְּתָחוּ לָהּ – שזה כמות הגרוגרות הראויות עבורו, או דְּלָמָּא,
 42 שֶׁלֹּשׁ מִיִּתְּיָהוּ – תולשים ומביאים את שלושת הגרוגרות המחוברות
 43 בעוקץ אחד, משום דְּקָא מְעַטָּא קְצִירָה – שעל ידי כן מתמעטת
 44 מלאכת הקצירה, שצריך לתלוש רק עוקץ אחד.
 45 הגמרא פושטת את הספק: בְּשִׁטָּא – ברור הדבר שֶׁלֹּשׁ מִיִּתְּיָהוּ –
 46 שתולשים ומביאים את שלושת הגרוגרות המחוברות בעוקץ אחד,

1 וְרַבָּא – וכי אין זה שייך לדין זה שעסקו בו רבה ורבא, דְּאִיתְּמַר לגבי
 2 איסור צידה בשבת, מִי שְׂמַע שְׂמַע תִּינּוֹק בֵּינָם, וּפְרַשׁ מְצוּדָה בים
 3 בכדי להעלות דגים, וְהַעֲלָה דָגִים במצורתו, חֵיִב. ואם פרש מצודה
 4 כדי להעלות דגים, וְהַעֲלָה במצורתו דָגִים וְתִינּוֹק, רַבָּא אֹמַר, חֵיִב,
 5 מכיון שפרש את המצודה על מנת להעלות דגים, ואכן העלה דגים
 6 באיסור, וְרַבָּא אֹמַר, פְּטוּר, מכיון שהולבר שפריסת המצודה היתה
 7 לצורך הצלת חיי התינוק. וְעַד פָּאן רַבָּה לֹא קָא פְּטַר – ולא פטר
 8 רבה את פורס המצודה, אֵלָא בֵּינָן דְּשָׂמַע שְׂטַבַּע תִּינּוֹק, אֲמַרִּינָן –
 9 לכן יש לומר, שבפריסת המצודה נְמִי דְּעִתִּיה אֲתִינּוֹק – דעתו היתה
 10 גם כדי להציל את חיי התינוק, אֶבֶל אם פורס המצודה לֹא שְׂמַע
 11 שְׂטַבַּע תִּינּוֹק, לֹא אמר רבה שפטור, אלא הוא מודה שחייב, משום
 12 שהולכים אחר מחשבתו שחשב להעלות דגים. ואף כאן, יש לילך
 13 אחר מחשבתו, ומכיון שנתכוין לשחיטה האסורה, חייב לדעת הכל.
 14 שיטה אחרת בדברי רב אשי: וְאִיבָא דְּאֲמַרִּי – ויש אומרים שרב אשי
 15 אָמַר לִיָּה לרבינא שצדדי הספק אם הולכים אחר מחשבתו או אחר
 16 מעשיו, הִינּוּ פְּלוּגְתִּיָּהוּ – היינו מחלוקתם דְּרַבָּה וְרַבָּא, דְּאִיתְּמַר,
 17 (לֹא) מִי שְׂמַע שְׂמַע תִּינּוֹק בֵּינָם, וּפְרַשׁ מְצוּדָה בים בכדי להעלות
 18 דָגִים, וְהַעֲלָה דָגִים, חֵיִב. ואם פרס מצודה בכדי להעלות דָגִים,
 19 וְהַעֲלָה במצורתו תִּינּוֹק וְדָגִים, רַבָּה אֹמַר פְּטוּר, וְרַבָּא אֹמַר חֵיִב.
 20 ובסברא זאת נחלקו, רַבָּה אֹמַר פְּטוּר, משום שסובר, וְיֵל פְּתַר
 21 מְעַשְׂיו – שיש ללכת אחר מעשהו, ומכיון שמעשהו היה מעשה
 22 שהציל את חיי התינוק הרי הוא פטור. וְרַבָּא אֹמַר חֵיִב, משום
 23 שסובר, וְיֵל פְּתַר מְחַשְׁבָּתוּ – שיש ללכת אחר מחשבתו, ומכיון